

Особливості комунікативних практик особистості

Олена Літвінова

*магістрантка кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: elena.schastlivaya.1112@gmail.com*

Ірина Сингаївська

*кандидат психологічних наук, професор, директор ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: irinas@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-6802-0081*

Здійснення соціального діалогу вкрай необхідне для соціокультурного, політичного та економічного життя України. Етично правильно побудоване спілкування у будь-якому професійному середовищі сприяє зростанню темпів розвитку, згуртуванню колективу, досягненню поставлених цілей та високих результатів.

В останні роки з'явився ряд наукових праць, в яких досліджуються проблеми спілкування і взаємодії як в цілому, так і в управлінській сфері зокрема. Так, проблему компетентностей в управлінському спілкуванні в своїх роботах аналізують О. Бондарчук, Л. Карамушка, О. Креденцер, К. Терещенко та інші [1].

Характеристика комунікативної особистості передбачає виявлення таких основних параметрів: мотиваційного (визначається комунікативними потребами), когнітивного (формується під час набуття пізнавального досвіду індивіда; здібність сприймати свою мовну свідомість, а також усвідомлювати й адекватно оцінювати мовну свідомість партнера); функціонального (характеризується комунікативною компетенцією, яка насамперед передбачає володіння вербальними й невербальним засобами, уміння вдало добирати комунікативні засоби під час комунікації, формулювати висловлювання та дискурси відповідно до норм вибраного комунікативного коду й правил мовленнєвого етикету; така компетенція зумовлена знаннями про навколишній світ, соціальними цінностями, здібністю адекватного сприйняття інформації та актуалізується зважаючи на конкретні соціальні умови комунікації) [2].

При формуванні комунікативної компетентності слід опиратися на такі категорії: зміст мовлення (новизна, актуальність, конкретність, цільова спрямованість), структура мовлення (тривалість звучання, використання термінів, дублетів, знання термінів та елементів), комунікативна вправність (інформативність, правильність, логічність, точність, чистота, доречність, виразність), звукове оформлення (орфоепічні норми, морфологічний та синтаксичний аспекти), практична спрямованість (акцентування на потрібній інформації, переконливість, ясність викладу), імідж (професіоналізм, ставлення до учнів, колег, ерудованість, емоційність, стиль мовлення). Мовленнєва діяльність – це об'єктивний процес, оскільки він стосується носіїв мови, і

водночас – це суб'єктивний процес, який реалізується завдяки мовленню суб'єкта [3].

Структурні компоненти комунікативної компетентності:

1. Проведення публічних виступів – вміння встановлювати контакт з аудиторією, передавати інформацію та отримувати зворотній зв'язок; здатність чітко, послідовно, структуровано та зрозуміло викладати власну позицію; уміння застосовувати прийоми ораторського мистецтва.

2. Комунікація та взаємодія – вміння визначати зацікавлені і впливові сторони та розбудовувати партнерські відносини; здатність ефективно взаємодіяти – дослухатися, сприймати та викладати думку; вміння публічно виступати перед аудиторією; здатність переконувати інших за допомогою аргументів та послідовної комунікації.

3. Ведення ділових переговорів – уміння підготувати взаємовигідні варіанти співпраці, вирішення питання; уміння визначати інтереси сторін, аналіз їх сильних та слабких позицій; уміння побудови аргументації та контраргументації.

4. Обґрунтування власної позиції – здатність правильно розставляти акценти та аргументувати позицію; вміння правильно формулювати тези; вміння використовувати прийоми, методи порівняння і узагальнення, доведення аргументів прикладами.

5. Ведення діалогу – здатність чути та сприймати думки та погляди інших учасників діалогу; спрямованість на відкрите прийняття рішення, яке є найбільш прийнятним для усіх учасників діалогу, враховує озвучені ними інтереси та потреби; орієнтація на представлення різних поглядів та думок на предмет обговорення; здатність брати відповідальність за керування процесом діалогу.

6. Управління конфліктами – орієнтація на припинення конфліктної ситуації, вибір оптимальної стратегії розв'язання конфлікту; спрямування на досягнення спільних цілей та врахування інтересів усіх учасників, об'єктивне обговорення проблемних питань; керування своїми емоціями, розуміння емоцій учасників; орієнтація на запобігання конфліктних ситуацій [4].

Саме знання мови є одним із компонентів професійно-комунікативної підготовки. Результатом породження усного мовлення є говоріння, а сприйняття та розуміння мовлення – слухання.

Для методологічного вивчення феномену комунікації використовується комплекс методик, логічне поєднання яких здатне всебічно охарактеризувати особливості взаємодії та ділового спілкування у колективі у різних спектрах його дослідження:

1. Методика аналізу комунікативних характеристик та моделей спілкування особистості – методика комунікативного контролю М. Шнайдера.

2. Методика аналізу залежності взаємин у групі від стилю керівництва та спілкування керівника – методика визначення стилю керівництва трудовим колективом В. Захарова та А. Журавльова.

3. Методика аналізу соціально-психологічного клімату трудового колективу – методика соціально-психологічної самооцінки колективу О. Немова.

4. Методика аналізу властивостей особистості, що обумовлюють перешкоди для взаємодії та спілкування у колективі – методика соціально-психологічної діагностики схильності до конфліктної поведінки К. Томаса [5].

Комунікативні практики особистості можуть бути дуже різноманітними і впливати на спроможність ефективно спілкуватись з оточуючими.

Список використаних джерел

1. Бондарчук О. І., Карамушка Л. М., Брюховецька О. В., Сингаївська І. В. *Формування психологічної компетентності керівників освітніх організацій в умовах післядипломної педагогічної освіти*. К. : Наук. світ, 2012. 190 с.
2. Бутузова Л. П., Кузьмінський Я. В. *Комунікативна компетентність майбутнього педагога*. Житомир. 2023. С. 58–62.
3. Грибан Г. П. *Професійно-комунікативна компетентність, як одна з вимог формування особистісного сучасного тренера*. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Вип. 3К (162). 2023. С. 107–113.
4. Вишневська Ю. В. *Формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування через призму соціального діалогу*. С. 40–45. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.87.6>.
5. Сингаївська І. В., Архипчук І. В. *Особливості дослідження взаємодії та ділового спілкування в колективі фінансової служби організації*. Організаційна психологія. Економічна психологія. 2022. № 3-4 (27). С. 142–148. <https://doi.org/10.31108/2.2022.3.27.14>.